

Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dergisi
International Journal of Teaching Turkish as a Foreign
Language

Geliş/Received: 26.10.2012 Kabul/Accepted: 06.12.2022

Yabancılara Türkçe Öğretiminde Balkanlardaki Türk Edebiyatı İle
Anadolu Türk Edebiyatı'nın Mukayesesi "Balkan Ninnisi Dizi
Örneği"*

Serhat KÜÇÜK^a

Gülay ERBAŞ^b

^a Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya, TÜRKİYE, serhatkucuk19@gmail.com

ID : 0000-0003-3290-5827

^b Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Sakarya, TÜRKİYE, gulayerbas.43@gmail.com

ID : 0000-0002-5496-5137

Öz. Bu çalışmanın amacı, Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Balkanlardaki Türk edebiyatının etkisi ve kitle iletişim araçlarının materyal olarak kullanımının dil öğretimine katkısını değerlendirmektir. Amaç, Balkan kültürünü ve ağzını yansıtan Balkan Ninnisi dizisi aracılığıyla bu dizide yer alan kültür unsurlarını ve ağız özelliklerini fişleyerek kitle iletişim araçlarının yabancı dil olarak Türkçe öğretimine olumlu ve olumsuz etkilerini ortaya çıkarmaktır. Yapılan araştırmalarda gerek kültür ve sosyal yaşam gerek dil açısından Balkanlardaki Türk edebiyatıyla Anadolu Türk edebiyatı arasında benzerliklere ve farklılıklara rastlanmıştır. Balkan kültürü ve ağzı, Türk kültürü ve ağzı gibi oldukça zengindir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde, Türk milletlerinin kültür ve dil zenginliğini destekler niteliktedir. Yapılan çalışmada Balkan Ninnisi dizisi aracılığıyla yabancı öğrencilere kültür aktarımı yapılması ve ağız özelliklerinin tanıtılması da hedeflenmiştir. Dizinin on bölümü izlenerek Balkan kültürüne ve ağzına ait unsurlar sınıflandırılıp farklılıklar ve benzerlikler mukayese edilerek ders sürecinde materyal olarak kullanımı sağlanmıştır. Bulunan bulgular yabancı dil olarak Türkçe eğitiminde dinleme-konuşma-okuma-yazma olarak bilinen dört beceriye hitap edecek şekilde düzenlenmiştir. Bunun yanı sıra Balkan ağız özelliklerinin dil öğretiminde olumsuz yansımaları üzerine eleştirel bir bakış açısı da çizilmiştir. Araştırmanın sonunda bu alanla ilgili çalışmaların geliştirilmesine yönelik önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Balkan Edebiyatı, Kültür, Ağız, Balkan Ninnisi, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi, Türkçe Dizi ve Filmler.

* Bu çalışma 8. Uluslararası Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi kongresinde özet bildiri olarak sunulmuştur.

Comparison of Turkish Literature in the Balkans and Anatolian Turkish Literature in Teaching Turkish to Foreigners "The Example of a Balkan Lullaby Series"

Abstract. For this purpose, it is to evaluate the effect of the Turkish language in the Balkans in teaching Turkish as a language and its contribution to foreign language teaching as a mass media material. The aim is to reveal the positive and negative effects of mass media on teaching Turkish as a foreign language by tagging the cultural elements and dialect features in this series through the Balkan Lullaby series, which reflects the Balkan culture and its dialect. In the researches, similarities and differences were found between the Turkish literature in the Balkans and the Anatolian Turkish literature in terms of culture, social life and language. Balkan culture and dialect, like Turkish culture and dialect, is quite rich. In teaching Turkish as a foreign language, it supports the cultural and linguistic richness of Turkish nations. In the study, it was also aimed to transfer culture to foreign students and to introduce dialect features through the Balkan Lullaby series. During the passage of the series, the use of completeness and similarities as benefiting from the comparative syllabus since they belong to the Balkans and its dialect. The findings were arranged in a way to address four skills known as listening-speaking-reading-writing in Turkish as a foreign language education. In addition, a critical point of view has been drawn on the negative reflections of Balkan dialect features in language teaching. At the end of the research, suggestions were made for the development of studies related to this field.

Keywords: Balkan literature, culture, dialect, Balkan Lullaby, teaching Turkish as a foreign language.

1. GİRİŞ

Dil insanlar arasında iletişimi sağlayan temel araçtır. İnsanların duygu, düşünce, bilgi, birikim, deneyim ve tecrübelerini birbirlerine aktarmasında etkin rol oynar. Şükrü Ünalın *Dil ve Kültür* kitabında dilin tanımına değinir. Ünalın'a göre "En temel anlamıyla dil iletişim kuracak öznelere aktarmak istedikleri bilgileri kodlayarak, birbirlerine iletmekte kullandıkları şifreler bütünüdür" (Ünalın, 2012, s.2). İnsanı diğer varlıklardan üstün kılan yegâne değeri dildir. İnsanoğlu doğuştan bu yetiye sahiptir. "Dil, insana ait kültür, medeniyet ve teknolojinin de kaynağı ve taşıyıcısıdır. Bu nedenle yeryüzünde medeniyet sahibi tek varlık insanoğludur. Bunu da dile borçludur" (Ünalın, 2012, s.4). Dil, milletlerin kültürel birikimlerini geçmişten günümüze taşır. Ülkeler arasındaki kültürel, siyasal, ekonomik bilimsel etkileşimin aktarılmasında etkindir. Ülkeler arası ilişkilerin gelişmesiyle farklı ülkelerde yaşayan insanlar çeşitli sebeplerle yabancı dil öğrenme ihtiyacı duyar. Bu ihtiyaç, çok dilliliğin ve çok kültürlülüğün artmasını sağlar. Türkçenin yabancı dil olarak öğrenimine olan talep de giderek artmaktadır. Birçok ülkeden çok sayıda insan farklı sebeplerle Türkçe öğrenmek için Türkiye'ye gelir. Bu sayede Türkçe, farklı uluslar tarafından öğrenilen bir dil haline gelmekle birlikte yabancı dil olarak Türkçe öğretimi de önem kazanmaktadır.

Günümüzde Türkçe eğitimi farklı kurumlar tarafından çağdaş eğitim anlayışına yönelik olarak devam ettirilmektedir. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi, dinleme-konuşma-okuma-yazma adı altında dört temel beceriye hitap edilmektedir. Temel beceriler aktarılırken çeşitli materyaller, öğretim yöntem ve teknikleri kullanılmaktadır. Kitle iletişim araçları yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan önemli materyallerden biridir. Kitle iletişim araçları hayatımızı büyük ölçüde etkileyen çağımızın vazgeçilmez bir parçasıdır. Kültürel sembollerin yayılması anlamında en önemli görevi üstlenen kitle iletişim aracı televizyondur. Zira televizyon aracı, diğer medya araçları içerisinde hem söylemekte hem de göstermekte olduğundan dolayı, en etkin olanıdır. Televizyon her türlü söylemi kapsaması nedeniyle diğer kitle iletişim araçlarından farklıdır. Televizyonun kültürün her alanında çok güçlü bir rezonans

bulmasının kaynağı da budur. Televizyon bireylerin içinde yaşadıkları kültüre ait bilgi edinmelerinin esas aracıdır (Postman,1994, s.96).

Kitle iletişim araçlarından televizyon; Türk kültürünü, İkenin ekonomik, siyasi, psikolojik yapısını gerek tv programları gerek dizi, film ve reklamlarla izleyiciye aktarır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde de materyal olarak kullanılmaktadır. Örneğin; öğretmen materyal olarak bir televizyon programını seçebilir. Öğrencinin bu programı izlemesini sağlayarak sonrasında dört temel beceriye uygun şekilde derse uyarlayabilir. Televizyon programları Türk kültürünün, gelenek-görenek ve âdetlerinin aktarılmasında da faydalıdır.

Hazırlanan çalışmada, *Balkan Ninnisi* dizi örneği üzerinden Balkan kültür unsurları ve ağızları belirlenerek yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yansması üzerinde durulacaktır. Öncelikle diziden bahsetmede fayda vardır. *Balkan Ninnisi* dizisi, farklı milletlere ait iki gencin duygusal bağını ve bu bağ etrafında gelişen bir aşk mücadelesini anlatır. Zengin oyuncu kadrosuyla ilk bölümden izleyicinin dikkatini çekmeyi başarmıştır. 21 Haziran 2022 Salı akşamı yayınlanmaya başlayan dizide Erdal Özyağcılar, Özlem Türkad, Emre Bey, Merih Öztürk, Hakan Boyav, Can Kolukısa, Suzan Akbelge, Sarp Bozkurt gibi önemli oyuncular rol almaktadır. Dizi Kuzey Makedonya'nın başkenti Üsküp'te çekilmektedir. 600 yıl boyunca Osmanlı Devleti'nin çatısı altında yaşayan Türk ve Arnavutların Makedonya'daki yaşamlarını beyaz ekrana taşır. Dizinin yönetmenliğini Doğan Ümit Karaca ve Volkan Kapkın yapmaktadır. Dizide Balkan örf ve adetlerine yer verildiği gibi Balkan ezgileri de kullanılır. Bunun yanı sıra Üsküp'teki tarihi ve önemli mekânlara da yer verilir. Bu çalışmada dizinin on bölümü izlenerek önemli mekânlar, yiyecekler, örf ve adetler, dil unsurları, kıyafetleri incelenerek Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Kültür ve dil aktarımına dikkat çekilecektir. Bu alandaki farklılıklar dikkate alınarak yabancı öğrencilere Türk kültürünün zenginliğini tanıtmak Türk milletinin köklü medeniyetini gözler önüne sermek açısından oldukça kıymetlidir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde ağız farklılıkların sorun oluşturması da bir gerçektir. Bu soruna da yeri geldikçe değinilmiştir.

Amaç

Bu çalışmanın amacı, Türk milletinin millî, dinî, kültürel değerlerini ve dil özelliklerini yaşatmak düşüncesiyle Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine katkı sağlamaktır. Bir diğer amaç, kitle iletişim araçlarının Türkçe'nin öğretiminde faydalı hale getirilmesidir. Televizyonu materyal olarak kullanarak *Balkan Ninnisi* dizisi üzerinden Türk milletinin örf ve adetlerini, sosyal-ekonomik-kültürel yaşamını farklı ülkelerden gelen öğrencilere tanıtmaktır.

YÖNTEM

Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi üzerine yapılan bu çalışmada *Nitel araştırma* yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırma yönteminde gözlem ve belge analizi gibi veri toplama yöntemleri kullanılır. Araştırılacak olan veriyi gerçekçi bir biçimde bütüncül olarak incelemeyi sağlar. Balkan Ninnisi dizisi televizyon aracılığıyla kültür ve dil aktarımına uygun biçimde izlenerek bulgular fişlenmiştir. Elde edilen bulgular sınıflandırılmıştır. Diziyi izleme sırasında oyuncuların oynadığı rollerde yer alan kültür ve dil unsurları gözlemlenerek Yabancı dil olarak Türkçe öğretimine uygun biçimde tasnif edilmiştir. Ortak kültür unsurlarının yanı sıra kıyafet, yiyecek ve ezgi gibi kültürel farklılıklara da yer verilmiştir. Kültür ve dil unsurları sınıflandırılmıştır. Sınıflandırmada Balkan ağzının söyleyiş özellikleri ve dil unsurları Türkiye Türkçesiyle mukayese edilerek belirtilmiştir. Çalışmanın yazı aşamasında öncelikle Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında yapılan yazılı kaynaklardan faydalanılmıştır. Kitle iletişim araçlarının dil

öğretimine etkileriyle ilgili yazılı kaynak taraması yapıldıktan sonra Balkan kültürüne ve diline yer veren kaynaklar seçilmiştir. Kitap, tez ve makalenin yanı sıra teknolojik kaynaklardan da faydalanılmıştır. Balkan edebiyatına ait elde edilen veriler büyük bir mozaığın parçalarını oluşturacak mahiyettedir. Parçalar birleştirilerek yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde Balkan kültürünü ve ağızını simgeler niteliktedir. Balkan kültüründen gelen ortak kültür ve ağız özellikleri hem Türk toplumunun hem Balkan toplumunun mirasıdır. Balkan milletinin gelenek görenek, yiyecek, kıyafet, ezgiler ve dil unsurları bu mozaığın renkli parçaları arasındadır. Dizinin izlenerek elde edilen parçaların fişlenmesinin ardından bulgular amaca uygun biçimde bütünleştirilmiştir. Türk kültürü ve ağızı, Balkan kültürü ve ağızıyla mukayese edilerek Türk dilinin ve kültürünün zengiliğine ışık tutulmaya çalışılmıştır.

BULGULAR

Bütün milletlerin kendine has örf ve adetleri vardır. Gelenek görenekler, örf ve adetler, inançlar, insan topluluklarını bir arada yaşatan, onların geçmiş ile bağlarını kuran kültür unsurlarıdır. Kültürün içinde, bir milletin değer yargısı, düşünce tarzı, inanç sistemleri yer alır. (Tuna, 2006:1). Bu bağlamda kültür ve dil bağ oluşturur. Düşünce veya duyguları nesilden nesle, insandan insana nakletme vasıtası olan dil, her türlü kültür faaliyetinin temelini teşkil eder. İnsanoğlu, dil vasıtasıyla bilgi edinir, millî ve içtimai tesanüt dil ile olur. (Kaplan,1997,169) Yabancılara Türkçe Öğretiminde kültür ve dil ilişkisi ayrılmaz bir bütündür. Hazırlanan çalışmada kültür ve dil birliği kitle iletişim araçlarıyla birleşir. *Balkan Ninnisi* dizisi Balkanlardaki Türk kültürünü nitimsk yönüyle zengin bir kültüre sahiptir.

Balkan Ninnisi, dizinin ilk bölümünde Türk ve Makedon düğününde iki ayrı milletin kültürel eğlencesine görsel olarak yer vererek başlar. Düğünde Balkan müzikleriyle dans eden insanlar Balkan Türklerinin örf ve adetlerine uygun düğün eğlencesini simgeler. Düğünün görsel ihtişamı, eğlencede çalan müzikler, taş köprüde birleşen iki âşık kültür unsurlarını ören ağlardır. Hikâyenin alt algısında iki gencin imkânsız aşkı vardır. Dizide iki genç üzerinden iki ayrı milletin bir ve beraber olma mücadelesi konu alınır. Dizide kültürel unsurları belirlediğimizde şunlar ön plana çıkar. Örf ve adetler, yiyecekler, kıyafetler, dil unsurları, ezgiler, iltifatlar kültür ve dil unsurlarıdır. Dizide örf ve adetler bölümünde dikkate çeken unsurlar ele alınmaktadır. Elde edilen veriler Tablo 1, Tablo 2 ve Tablo 3'de sınıflandırılarak gösterilmiştir:

Tablo 1

Balkan Ninnisi Dizisi Bölümleri ve Sınıflandırılması

BALKAN NİNNİSİ						
Bölümler	Örf ve Adetler	Yemekler	Kıyafetler	Mekânlar	Ezgiler	İltifatlar
1.Bölüm	-Traj gecesi -Halay -Kese Dua ve Beddua	-Köfte -Börek	-Tespîh -Takke	-Vardar kalesi -Üsküp Meydanı	-Jovanke Ninnisi -Manastırın Ortasında türküsü --Pınar	-Kız kardeşim tatlı

					Başından Bulanır türküsü	
-Dilin şişsin						
Bölmeler	Örf ve Âdetler	Yemekler	Kıyafetle	Mekanlar	Ezgiler	İltifatlar
2.Bölüm	-El öpme Dua ve Beddua -Elin şişsin	-Köfte		-Üsküp meydanı -Vardar köprüsü	- Anlatamıyor um şiiri -Üsküp Sevda Şarkısı çalar.	-Cigerli çocuğum
3.Bölüm	Kadınla arasında gün yapılır.	Kruvasan (Makedon büreği		-Matka' kanyonund a gezeler	-Vay benim halime ezgisi çalar. -Çeşme başında yârimi beklerim ezgisi çalar. -A bre Sülüman Aga ezgisi çalar.	-Altın gelin
4.Bölüm	-Kurban bayramı -Bayram temizliği yapılır. -Kolonya -Şeker -Bayram tıraşı -Bayram harçlığı -Kurban eti	-Börek -Yaprak sarması -Kıymalı bayram böreği -Cevizli bayram baklavası			-Cem Karaca: İşte geldik gidiyoruz şarkısı -Her anımda sen varsın şarkısı çalar.	-Yakışıklı dana
5.Bölüm	-El öpme Dua ve Beddualar -Portakal	-Krovasan -Lokum(Cevizli- Fındıklı)	Balkan Şalvarı		Çemberimde Gül Oya ezgisi çalar. -Sevmek	-Delikanlı

Bölümler	Örf ve Âdetler	Yemekler	Kıyafetle	Mekanlar	Ezgiler	İltifatlar
6.Bölüm		Bürek			-Manastırın ortasında ar bir havuz türküsü söylenir. -Bir dalda iki kiraz şarkısında bahsedilir. Yanana Aşık oldum anlasana şarkısı çalar. -Bahçenizde gül var mı? Ezgisi çalar.	
7.Bölüm	-Traj gecesi -Temizlik -Lakap takma -Halay Dua ve Beddualar -Dilin şişmesin	Köfte			-Jovanka ninnisi	- Halacığım Tatlı -Nurlı sıfat
8.Bölüm		-Köfte			-Aman bre Deryalar Türküsü -Güldane Türküsü -	-Bal halam -Canım Elena
9.Bölüm	-Yüzüğünün içinden	-Trilçe			Bahçenizde Gül var mı?	-Altın Çocugum

	damada bakma				İsimli balkan ezgisi çalar.	-Altın torunları
	-Makedon kıyafetleriyle oynanır.				-Vardar Ovası türküsü	m
Bölmeler	Örf ve Âdetler	Yemekler	Kıyafetle	Mekanlar	Ezgiler	İltifatlar
10.Bölü m	Makedonya'd a nikâhı Papaz kıyar.				-Bahçenizde gül var mı şarkısı çalar. -Yedi cami avlusunda ezan sesi ezgisi çalar.	

Örf ve Adetler

Geçmişten günümüze göç toplumların gerçeğidir. Topluluklar çeşitli sebeplerle bir yerden başka bir yere göç etmişlerdir. Topluluklar, buldukları coğrafyadan göç etmiş olsalar bile; bu kültür unsurlarını, gelenek ve göreneklerini, adetlerini yeni yurtlarına taşımaktadır (Tuna, 2006, s.1). Bu durum Balkan kültürü için de geçerlidir. Balkan Türkleri dönemin şartlarına ayak uydurarak göç etmelerine rağmen gelenek ve göreneklerini unutmamışlardır. Yıllarca varlığını korumayı başarmış örf ve adetler televizyonda yer bularak insanlara ulaşmıştır. *Balkan Ninnisi* dizisinde de pek çok Balkan âdetine yer verilmektedir. Ayrıca Balkan adetleri Anadolu adetlerine oldukça yakındır. Bu yakınlık Türk kültürünün devamlılığını gösterir. Dizinin ilk bölümünde Damat tıraşı geleneğine yer verilir. Damat tıraşı canlı müzik eşliğinde yapılır. Evin bahçe kapıları açılır ve müziği duyan davetli davetsiz tüm erkekler, daha ziyade gençler tıraş gecesine katılır. Tıraşlar bahçede açık alanda yapılır. Berber o gece halayların çekildiği bahçenin ortasına masasını kurup, gelen davetlilerden isteyene ücretsiz sakal tıraşı yapar. (Nureddini, 2007, s.143). Sakal tıraşının yanı sıra kese atma âdeti olur. Tepsiye renkli keseler dizilir. Bekâr erkekler farklı renklerde keseleri seçerek tepsiye geri bırakır. Bekâr kızlar beğendiği gencin kesesine kendine ait bir eşyasını bırakır. Keseler bekâr erkeklere tekrar ulaştığında erkek, "*Küpen bendedir gelesin alasin*" şeklinde cevap verir. Kese töreni bittikten sonra canlı müzik eşliğinde halay çekilir. Kese atma âdeti dizide dikkat çeken en önemli âdettir.

Dizinin üçüncü bölümünde kadınlar arasında yapılan gün âdetine yer verilir. Yapılan bu kadın toplantılarında çeşitli yiyecekler hazırlanarak sohbet eşliğinde yenilir. Dördüncü bölümünde bayram örf ve adetleri canlandırılır. Üsküp'te bir kurban bayramı anlatılır. Bayram öncesi kurbanlık hayvan seçimi ve bayram temizliği tertip edilir. Bayram temizliği bayramın gelişinin heyecanını yansıtacak mahiyettedir. Bayram günü aile içinde bayramlaşma merasimi olur. Türk ve Makedon iki farklı aile birlik içerisinde konağın bahçesinde bayramlaşır. Dargınlıklar unutulmuş bayram kutlanır. Gelen misafirlere kolonya, şeker ikramı, el öpme âdeti anlatılır. Makedon misafirlere örf ve adetler öncesinde tanıtılır. Kurban etinin dağıtımından bahsedilir. Dizinin dokuzuncu bölümünde yüzüğe bakma ve kum âdeti yer

alır. Bahsedilen adet Makedonlara özgüdür. Yüzüğe bakma âdetinde gelin yüzüğün parmağa takılan halka kısmını gözüne yaklaştırarak bu halkanın içinden damada bakar. Ömür boyu damattan başkasını gözünün görmeyeceğine dair söz verir. Kum âdeti ise düğünde geline manevi baba seçme âdetidir. Düğüne bağış yapan yaşlı erkekler arasından manevi baba olarak görev verilecek olan bir erkek seçilir. Seçilen kişi gelinin manevi babası olur. Gelin bu kişiden evinden çıkararak nikâha gider.

Dizide dikkat çeken bir unsur da dua ve beddualardır. Neriman ‘ın kızı Ayşen için *dilin şişsiz, elin şişsin, dilin şişmesin* şeklinde kullandığı ifadeler Balkan Türklerinin geleneksel unsurları olarak değerlendirilir. Kötü ya da istenmeyen bir olaydan sözlü olarak bahsedildiğinde *dilin şişsin* ya da *dilin şişmesin* denir. Bu söyleyişle dilinin şişerek kötü olaydan bahsedememesi ve yaşanır hale gelmemesi ifade edilir. İstenilmeyen bir davranış sergilendiğinde de *elin şişsin* ifadesi kullanılır. Elinin şişerek istenilmeyen davranışın önüne geçilmesi dile getirilir.

İltifatlarda dizinin akraba ilişkilerini ve sevgi temasını besleyen geleneksel ifadelerindedir. Balkan milletinin tatlı dilliğini simgeler. Dizide, Balkan insanı sevdiği bir insana tatlı, bal, şeker kelimeleriyle iltifatta bulunur. Örneğin Süleyman Usta kız kardeşi Neriman’a *kız kardeşim tatlı nur sıfatlı* biçiminde seslenir. Neriman’ın kızı Ayşen ise iltifat olarak bal kelimesini kullanır. Kardeşlerine *bal kardeşim* diyerek konuşur. İltifatlarda tatlı yiyeceklerle hitap edilmesi dikkat çeker. Bunun yanı sıra *altın* ifadesi de kullanılmıştır. Neriman oğlu Ertan için gelin adaylarını değerlendirir. Kendi beğenilerine uygun gelin arar. Bulduğu gelin adaylarına *altın gelin* diyerek hitap eder. İltifatlarda tamlamaların devrik kullanıldığı gözlenmiştir. Tatlı kız kardeşim Türkiye Türkçesine uygun bir sıfat tamlamasıyken dizide Balkan ağzında *kız kardeşim tatlı* şeklinde ifade edilir.

Yemekler

Balkan milletlerinin tarihi incelendiğinde Balkan coğrafyası pek çok milletin birlikte yaşadığı bir bölgedir. Osmanlı Devletinin egemenliği altında pek çok devlet birlikte yaşamıştır. Osmanlı Devleti ilk olarak Edirne’yi ardından Makedonya ve Bosna Hersek’i almıştır. Osmanlı Devleti’nin Balkanlara hâkim olması ile birlikte, özellikle Balkanların mutfak kültürü, Türk yemek kültürü üzerinde oldukça büyük bir etki yaratmıştır (Samancı ve Croxford, 2006). Balkan Türklerinin kendine özgü mutfak kültürleri bulunmaktadır. Savaş ve göç gibi siyasi ve toplumsal olaylar mutfak kültürünün zamanla gelişmesini sağlamıştır. Balkan savaşları sonrasında Osmanlı Devleti’nin elinde sadece Edirne kalmıştır. Osmanlı Devletinin elinde Edirne kalmış olsa da Balkan toplumlarıyla kültür birliği devam etmiştir. En fazla temasın yaşandığı toplum Balkan toplumları olduğu için, Türk mutfak kültürünü en fazla etkileyen kültürlerden biri Balkan kültürü olmuştur (Ekinci, 2021, s.45).

Balkan Ninnisi dizisinde Balkanlarda yaşayan Türklerin mutfak kültürüne geniş yer verilir. Dizinin hemen hemen her bölümünde Izgara köfte yapılır. Köfteci Süleyman Usta’nın kız kardeşi Neriman ile ortak oldukları bir köfte dükkânı vardır. Kız kardeşi Neriman Balkanlara özgü köftesini yoğurur. Süleyman Usta’da Izgara’da pişirir. Küçük bir somon ekmeğin arasına köfteler konularak satışı sağlanır. Köfte Üsküp’te yaşayan Balkanlara özgü bir yiyecek olarak tanıtılır.

Makedonya bölgesinin mutfak kültüründe hamur işi yaygındır. Börek, mantı, gözleme, pita gibi çeşitli hamur işleri yaparlar. Melahat Alievska, *Geleneksel Makedon ve Türk Mutfağında Türkçe Kökenli Ortak Yemek İsimleri. Aynı Tadı Paylaşmak: Türkiye ve Makedonya Geleneksel Ortak Mutfağı Çalıştay Bildirileri* isimli kitabında böreklerin hem evde hem de lokantalarda hazırladığına değinir. Alievska’ya göre çok sayıda çeşitli börekler her iki ülkede de fırınlama veya kızartma yöntemiyle hazırlanmaktadır. Kıyma, ıspanak, ıspanak, peynir, turşu lahanası en yaygın börek içleridir. Evlerde hazırlanan börekler genellikle unun hamur haline getirilmesiyle veya hazır yufka kullanılarak hazırlanır. *Balkan Ninnisi*

dizisinde de böreğe geniş yer verilir. Dizinin birinci bölümü Balkanlara özgü kıymalı böreğin yapımıyla başlar. Bu börek “burek” olarak ifade edilir. Neriman karakteri Balkan mutfağının adeta sembolüdür. Kıymalı börek yapımında, hamur geniş ve düz bir zemin üzerinde ince bir biçimde açılır ve kenarlarına kıyma yerleştirilerek tüm hamur bitene kadar katlanır. Bahçede yer alan yuvarlak fırında kızarıncaya kadar pişirilir. Balkanlarda önemli gün ve bayramların olmazsa olmaz yiyeceğidir. Türk kültüründe Boşnak böreği olarak tabir edilir. Türk kültürüyle ortak bir başka yemek de yaprak sarmadır. Dizide bayram kutlaması sırasında yaprak sarmasının yenildiği sözlü ve görsel olarak ifade edilir.

Dizide yer verilen tatlı ise Kaymaçına’dır. Kaymaçına bir Üsküp tatlısıdır. Dizide Neriman ve Elena tarafından bu tatlı pişirilir. Tatlının özelliğinin sütü iyi çırpılmak olduğu üzerine bilgiler verilir. Çarşı ağası seçimi olacağı sırada mahallenin büyüklerine ve evdeki misafirlere bu tatlıdan ikram edilir. Tatlı iki farklı şekilde yapılmıştır. Neriman’ın yaptığı tatlı Türk mutfağı usulüne uygun olarak hazırlamıştır. Elena ise Makedon usulü bir Kaymaçına hazırlar. Tatlının özelliği üstünün yakılarak yapılmasıdır. Bu iki tatlı arasındaki rekabet Türk ve Makedon milletleri arasındaki rekabeti yansıtır mahiyettedir.

Kıyafetler

Mehmet Kaplan’ın *Edebiyatımızın İçinden* isimli kitabında Türklerin milli değerlerden bahseder. Kaplan’a göre vatan demek yalnızca toprak parçası değildir. Bir milletin, bayrağı, kültürü, dili, dini, marşı, tarihî vatanı vatan haline getirir. Kaplan’ın söylemlerinden yola çıkarak bir milletin kıyafetlerinin de o milletin kültürü ve vatan olmasıyla bağı vardır.

Balkan Ninnisi dizisinde Türklerin milli ve dini değerlerine hitap edecek kıyafetler kullanılmaktadır. Süleyman Usta, dizinin her bölümünde namaz takkesi ile görüntülenir. Yeğeni Ertan kendisine hediye olarak kıymetli bir tespih alır. Takke ve tespih Türk milletinin dini değerlerini sembolize eder. Milli değeri yansıtan da Balkan şalvarıdır. Birinci bölümde düğün sahnesinde oynayan birkaç genç kız Balkan şalvarıyla görüntülenir. Sonuç olarak; takke, tespih ve Balkan şalvarı dizide dini ve milli değerler olarak incelenmiştir.

Mekânlar

Türk edebiyatında mekânların edebî değeri vardır. Zamanın ve olayların gelişimde destekleyici unsurdur. Balkan ve Türk milletleri Makedonya’nın Üsküp şehrinde yıllardır birlikte yaşam sürmektedir. Bu birlikteliği simgeleyen mekânlar vardır. Yeni Üsküp Meydanı, Vardar Nehri, Vardar kalesi, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü bunlar arasında yer alır.

Balkan Ninnisi dizisi Üsküp’te çekilir. Dizinin mahiyeti sebebiyle Üsküp’ten bahsetmek gerekir. Rıdvan Canım’ın *Bir Üsküp Masalı* çalışmasındaki ifadeleriyle Üsküp, Makedonya’nın başkentidir, Skopje olarak isimlendirilir. Nazlı Vardar’ın akış yönüne göre sol tarafta kalan Osmanlı’nın Üsküb’ü trajik bir terkediliş öyküsünün hüznüyle yaşam mücadelesini sürdürürken, sağ tarafta Vodno Dağı eteklerine kadar uzanan bir alanda birleşik Yugoslavya’nın kucağında büyümüş zamane Üsküp’ü yer alır. (Canım, 2014, s.170) Canım’ın ifadelerinden anlaşılmaktadır ki Üsküp ikiye bölünmüş iki farklı millete vatan olmuştur. Dizide de bu birliktelikten sıklıkla bahsedilir.

Balkan Ninnisi dizisi mekân unsurları bakımından incelendiğinde dış mekân ve iç mekân unsurları dikkat çeker. Dış mekân; *Yeni Üsküp Meydanı, Vardar Nehri, Vardar Kalesi, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü, Eski Üsküp Çarşısı, Yıkık eski cami, Süleyman Usta’nın dükkânıdır*. Dizide yer yer Yeni Üsküp meydanına görsel olarak yer verilir. Meydanda Büyük İskender’in elinde kılıçlı heykeli gösterilir. Burada yer alan Makedon bayrağı dikkat çekicidir. Bahsedilen mekânlar, Üsküp’ün tanıtımı ve Makedon-Türk toplumunun birlikte yaşamını simgeler mahiyettedir. Dizide Vardar Nehri ve Vardar Kalesi, Makedonlar

ve Türklerin yaşamlarını ayıran sınır görevini taşır. Dizide anlatılana göre Vardar nehrinin bir tarafında Makedonlar bir tarafında Türkler yoğunluktadır. Vardar Kalesi üzerinde iki toplumun yaşam yerlerini ayıran bir sınır bulunur. Süleyman Usta kendine verdiği yeminden dolayı Makedonların tarafına geçmemektedir. Damadı Arif'in ısrarına rağmen Vardar Kalesi'nden Makedon tarafına geçmeye cesaret edemez. Bu sahne, Türk-Makedon yaşamındaki farklılıkları ve sınırları anlatır. Dizide, Fatih Sultan Mehmet köprüsüne de yer verilir. Jovanke ve onun aşığı Pavel bu köprü'nün kıyısında konuşurlar. Süleyman Usta'nın köfteci dükkânı, ski Üsküp çarşısını ve Balkan insanının çoğunlukta olduğu bir yerdir. Çarşıda Türk esnafına ve Balkan esnafına farklı tavırlarda yaklaşılr.

Dizide iç mekân unsuru olarak gözlemlenen konaktır. Konak toplayıcı, birleştirici rol oynar. Türk ailesi ile Makedon ailesi aynı çatı altında yaşarlar. Daniel antikaya meraklı bir karakterdir. Antika müzayedesinde aldığı bir Osmanlı tapusu ailesinin evsiz kalmaktan kurtarır. Bu tapu Süleyman Usta'nın konağının tapusudur. Bu sayede iki farklı kültüre sahip aile aynı çatı altına girer. Dizide yer alan dış ve iç mekânlar yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Türk aile yapısının görsel gösteriminde, adet ve geleneklerin tanıtılmasında fayda sağlar. Birleştirici unsur olan konağın içinde Türk örf ve adetleri yansıtılır. Dış mekân unsurları Türk medeniyetinin köklü geçmişini simgeler.

Ezgiler

Türk edebiyatında örf ve adetler, kıyafetler, dil unsurları kadar ezgilerde önemlidir. Ezgiler dünden bugüne insanların duygu ve düşüncelerini müzik aletleriyle birleştirerek bir tını eşliğinde topluma yansıtır. Türk toplumunda ezgiler gereke duygu aktarımında gerek eğitsel amaçlar alır. Balkan Ninnisi dizisinde de Türk milletinin zengin kültürünü yansıtan ezgilere yer verilir. Balkan kültürü dair bu ezgiler yoğunluktadır. Ezgilerin yanı sıra ninni ve şiirlere de yer verilir.

- **Ninniler:** Jovanke Ninnisi
- **Türküler:** Manasıtırın Ortasında, Pınar Başı Bulanır, Vay Benim Halime, Çeşme Başında Yarımı Beklerim, Bir Dalda İki Kiraz, Çemberimde Gül Oya, Bahçenizde Gül Var mı?, Aman Bre Deryalar, Güldane, Yedi Cami Avlusunda Ezan Sesi
- **Şarkılar:** Abe Süleyman Aga, İşte Geldik Gidiyoruz, Her Anımda Sen Varsın, Üsküp Sevda Şarkısı.

Balkan Ninnisi dizisi, Jovake ninnisi ile başlar. Bu ninni, ismini dizinin başkarakteri olan Jovake'ye verir. Düğünler, akşam yemekleri, tıraş gecesi, bayramlar yukarıda bahsedilen türkü ve şarkıların eşliğinde gerçekleşir. Türk kültürünün ekrana yansımada yardımcı unsurdur. Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi alanında değerlendirildiğinde öğrencinin ikinci dil aşamasında dizi, film, müzik gibi beş duyu organına hitap eden unsurlardan yararlanması dil öğretimi kolaylaştırır. Dizi izleme esnasında bahsedilen müziği dinleyen öğrenci işitsel ve görsel öğrenme sağlayarak Türkçeye maruz kalır. Yabancılara Türkçe öğretiminde hayat boyu öğrenme ilkesine hizmet eder.

Dil Unsurları

Tablo 2

Dil Unsurları

Balkan Ninnisi Dil Unsurları						
Bölümler	Farklı Kullanımlar	Ses değişimi	Faktitif Fiilin Değişimi	Vasıta ekinin değişmemesi	Deyimler ve Atasözleri	Devrik Cümle kullanımı
1.Bölüm	-Dayı: Dayo / Dayko -Köfte: Küfte -Aile: Familya -Vakit: Vakit -Kız: Kızçe -Panik: Panika Teyze: Tete -Yüz: Suret -Bu kadar: Bu ka -Kayınço: Kayınçe Para: Pare -Bisiklet: Velesbit	-Sağ olasin: Sag olasin -Öyle: üle -Ağa: Aga -Sağlıklı: Saglıklı -Sütten yanan yogirdi üfürür -Tövbe Tövbe: Tübe Tübe	Tanıtayım: Tanıttırayım			
2.Bölüm	-Korkak: Korkaç -Metre: Merto -Kesin mi? : Saglam mi? -Macera: Aventura işler	-Ortaköy: Urtaköy -Dağılmak: Dagılmak -Öyle: Üle -Niçin?	-Soğutmsa kahveni: Sogutturma kahveni	-Zamanla: Zamanle	-Agzıdan çıkani kulağın duyar mi? -Aklım şaştı -Temizlik imandan gelir. -Göz dikmek: Güz dikmek	-Ne lazım yapmak
3.Bölüm	Sinirlenmek:Fokur fokurdamak -Kahvaltı: Sabahlık -Sakin kalmak: Freş olmak -Akıllı mısın?: Saglam mısın? -Hareket etmek: Oynaşmak	-Vakit: vakıt -Döğmek: Dügmek -Onu: Oni -Gelin: Gelin	-Abartmak: abarttırmak		-Tepemin tasını attırma: Kapagımı attırma	-Bendedir senin bileklign

Bölümler	Farklı Kullanımlar	Ses değişimi	Faktitif Fiilin Değişimi	Vasıta ekinin değişmemesi	Deyimler ve Atasözleri	Devrik Cümle kullanımı
8.Bölüm	-Müzik. Müzika -Mikrofon: Makrofon -Küsmek: küs kalmak	-Görümce: Körümce -Sır: Sir -Selam söyle: Selam süle				-Çok öpeyim: Öpem çok
9.Bölüm	-Kötü: Fena -Felaket: Tuha	-Borç ödemek: Borç üdemek - Yoğurmak: yogırmak	-Sıkılmak: Sıkıttırma		-Acemi katır yükünü kapı önünde indirir	
10.Bölüm	-Bela olmak: Bela tıkmak -Gitar: Gitara	-Düğün: Düğün -Boylu: Boyli -Tövbe: tübe - Köpürmek: küpürmek -Abiciğim: abiciğim -Örtmek: Ürtmek	-Abartmak: abattırma		-Bağdakini kovmak -Üzüm üzümeye baka baka kararır -Yüregi agzında olmak	

Tablo 3

Zaman Ekleri

Zamanlar	Şimdiki Zamanın Kullanımı	Gelecek zaman eki (-cı -ci-ıci-ici)	Görülen Geçmiş Zamanın kullanım (-dı-)	Öğrenilen Geçmiş zaman (-mış)	Geniş Zaman (-ar)
1.Bölüm		Döneceğim: Döncem			
Zamannlar	Şimdiki Zamanın Kullanımı	Gelecek zaman eki (-cı -ci-ıci-ici)	Görülen Geçmiş Zamanın kullanım (-dı-)	Öğrenilen Geçmiş zaman (-mış)	Geniş Zaman (-ar)

Zamanlar	Şimdiki Zamanın Kullanımı	Gelecek zaman eki (-cı -ci-ıcı-ici)	Görülen Geçmiş Zamanın kullanım (-dı-)	Öğrenilen Geçmiş zaman (-mış)	Geniş Zaman (-ar)
2.Bölüm	Özür dilemek: Özür dilemeyim. -Sokaga adımımı atmaysın -Jovanke'nın ayağı sızlayı	-Çözeceğiz: Çözeceğiz -Küfte yugurmayacı m -Acaba ne yapacım.	Çuvallamak: Çuvalladı		
3.Bölüm		-Çözüm bulacağız: Çözüm bulacız			
4.Bölüm	Anlamıyor: Alamayı -Dinlemiyor: Dilemeyi -Bulmuyor: Bulayı -İstiyorsun: İsteysin Oynuyorsun: Oynaysın - Kıskanıyorsun: Kıskanaysın	Ne yapacağız: Ne yapacız			
Zamannlar	Şimdiki Zamanın Kullanımı	Gelecek zaman eki (-cı -ci-ıcı-ici)	Görülen Geçmiş Zamanın kullanım (-dı-)	Öğrenilen Geçmiş zaman (-mış)	Geniş Zaman (-ar)
5.Bölüm	-Aryyorsun: Araysın -Olmuyor: Olmayı -Diyorum: Deyim -Sevmiyor: Sevmeyi -Hayal kuruyordum: Hayal kuraydim	- Öğreteceğim : Öğreticim - Dönmeyeceği z: Dünmeyciz	-Koyboldu: Kayboldı -Boğdu: Bogdi		

Zamanlar	Şimdiki Zamanın Kullanımı	Gelecek zaman eki (-cı -ci -ıcı -ici)	Görülen Geçmiş Zamanın kullanım (-dı-)	Öğrenilen Geçmiş zaman (-mış)	Geniş Zaman (-ar)
6.Bölüm	Bakıyorum ki: Bakayım ki	-Bakacağız: Bakacız	-Kaçırarak: Kaçtırmak		
7.Bölüm	Napıyorsun: Napaysın? -Gelinlik: Gelinlik -Ne konuşuyorsun: Ne konuşuyorsun -Ne diyorsun: Ne deysin				
8.Bölüm			-Noldu?: Noldi? -Haykırmak: Şarkı söylemek		
9.Bölüm		-Nikah kıyılmayacak: Kıyılmicik		-Düzen bozulmuş -Sırası kaymış -Dügüne gitmişler -Yıkamış idim	Reddeder
10.Bölüm	-Seviyorum: Seveyim				

Balkanlar tarih boyunca Türklere ev sahipliği yapmış ve yapmakta olan geniş toprak parçasıdır. Türklerin bu topraklardaki geçmişi yüzyıllar öncesine dayanır. Biz Batı Türkleri için adeta ikinci vatan olan bu toprakların üzerinde yaşamış ve yaşamakta olan Türk unsurlarının tarihi ve kültür varlıkları, geçmiştenli dil varlıkları vb. pek çok konuda yeniden ve yeniden masaya yatırılarak incelemeler yapılması Türkiye Türkleri ve kadim Balkan Türk halkları için hayati öneme sahiptir (Köse, 2021, 7). Günümüzde Balkan topraklarında pek çok Türk yaşamakta ve Türkçe konuşmaktadır. Bu birliktelikten Türk dili de etkilenmiştir.

Balkan dilleri üzerinde çalışmalar devam etmektedir. Kopitar, Miklosich gibi dilbilimci Türkçeyi balkan

dillerine dâhil ederken Shaller, Türkçenin üçüncü dereceden balkan dili olduğunu savunur. Aycan Boyacıoğlu'nun *Balkan Dil Birliği ve Türkçe* tezine göre Balkan Dil Birliği üye dilleri problemi uzun süredir tartışılmaktadır. Bulgarca BDB'nin merkezinde yer alırken Yunancanın dâhil edilip edilmemesi ayrı bir tartışma konusu olmuştur. Arnavutça, Arumence, Bulgarca, Makedonca, Rumence ve Yunanca günümüzdeki Balkan Dil Birliği üyeleri olarak bilinmektedir (Boyacıoğlu, 2019, 96). *Balkan Ninnisi* dizisinde de Türkçe ve Balkan dilleri arasında yer yer benzerlik ve farklılıklara yer verilmiştir. Osmanlının izlerinden kaynaklı Arapça ve Farsça unsurların dilde yaygınlığı görülmektedir. Balkanlarda yaşayan Türkler büyüklerinden öğrendiği kelimeleri kullanmaya devam etmişlerdir. Benzerliklere örnek vermek gerekirse deprem kelimesi *zelzele* olarak kullanılır, kötülük kelimesi *fena* ya da *maraz*, olay kelimesi ise *vukuat* olarak ifade edilir. Türkiye Türkçesiyle dil temasının artmasıyla birlikte bu arkaik kullanımların değişeceği düşünülmektedir.

Dizide arkaik kullanımlar ve Batı dillerinin etkisiyle farklı kelime söylemleri mevcuttur. *Dayı; dayo, teyze; tete, sevgili; loçka, gitar; gitara, aile; familya, köfte; küfte, para; pare, panik; panika, bisiklet; velesbit, sakın kalmak, freş olmak* gibi kullanımlar Balkan ağzına özgü kullanımlardır. Ayrıca dil hususiyetlerine bakıldığında Türkiye Türkçesinde muhkem olan kalınlık incelik uyumunun pek çok kelime bu muhkemliği sağlamadığı görülmektedir. *Sağlık* kelimesi *saglık* olarak kullanılır. Panika, Makedonca, gitara gibi kelimelerde a ekinin türemesine rastlanır Slav dillerinin etkisiyle bu kullanımın olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte Balkan ağızlarında ses değişimleri yaşanır. Yapılan araştırmada dizide kullanılan Balkan ağzının ses değişimleri günümüzde kullanılan Balkan ağzını tam olarak yansıtmaya da dizinin kendisinde vardır. Ses değişimi olarak ünlü ve ünsüz değişimi vardır. Dizide bu değişim ağız farklılığı olarak yansır. Ünlülülerde; a>e, i>ı, ö>ü değişimine sık rastlanır:

- **a>e değişimi:** *Balkan Ninnisi* dizisinde a>e değişimi kelime ikinci ya da üçüncü hecede görülür. Örneğin *Para* kelimesi *Pare* olarak ifade edilir. İkinci hecedeki a ünlüsü e'ye dönüşür.
- **ı>o değişimi:** Dizide ı>o değişimine tek bir hecede rastlanır. *Dayı* kelimesi *Dayo* olarak seslendirilir. İkinci hecedeki ı ünlüsü o'ya dönüşür.
- **i>ı değişimi:** *Balkan Ninnisi* dizinde ünlü değişimde sık kullanılan unsurlardan biri de i>ı değişimidir. Karakterlerin söyleyiş ifadelerinde ikinci hecedeki i harfi ı'ya dönüşür. Örneğin *vakit* kelimesi *vakıt* olarak ifade edilir. İkinci hecede i>ı değişimi vardır. *Niçin, niçin, hapıs; hapıs, beni; ben* kelimelerinde ikinci hecede söyleyişte i>ı değişimine rastlanır.
- **ı>i değişimi:** Belirtme hali eki olan ı-i kullanımında sık rastlanır. Örneğin dizide doğru kelimesi *dogri*, dolu kelimesi ise *doli* biçiminde ifade edilir.
- **u>ı değişimi:** u>ı değişimi de söyleyişte kelimenin ikinci hecesinde gerçekleşir. Örneğin; *tapu; tapı, yağurmak; yogurmak*
- **ö>ü değişimi:** Ünlü değişimlerinden biri de ö>ü değişimidir. İlk hecede ö ünlüsü ü'ye dönüşür. Örneğin; *Öyle; üle, örtmek; ürtmek, ödemek; üdemek*
- **o>u değişimi:** o>u değişimi Neriman ve Süleyman Usta'nın bulmaca çözdüğü sahnede canlandırılır. İstanbul'un Ortaköy semti *Urtaköy* olarak seslendirilir.

Balkan Ninnisi dizisinde ünlü değişimlerine yer verildiği gibi ünsüz değişimlerine de yer verilir:

- **ğ>g değişimi:** En sık kullanılan değişim ğ>g değişimidir. Dizide karakterlerin söyleyişinde ğ harfi her zaman g harfi olarak seslendirilir. Örneğin; *ağlamak; aglamak, öğrenmek; öğrenmek, sağlam; saglam, sağ olsun; sag olsun vb.*

- **v>g değişimi:** v>g değişimine rastlanır. Örneğin; *dövmek; dügmek, övmek; ügmek.*
- **v>ø :** Dizide v ünsüzünün düşmesine rastlanır. “v” ünsüzü ilk hecenin sonunda düşer. “v” sesinin düşmesiyle birlikte kendinden önceki ö sesini daraltır. Örneğin dizide *tövbe tövbe* ikilemesi *tübe tübe*, olarak seslendirilir.

Türkiye Türkçesinde vasıta eki olan *-ıla* ve *-ile* ekinin kalın sıradan kelimelerde bile ince sıradan şekilde aldığı görülmektedir. Örneğin; *zamanla* kelimesi *zamanle* olarak seslendirilir.

Şimdiki zaman eki *-yor* dizide karakterlerin söyleyiş ifadelerinde *-ay - ey* olarak seslendirilir. Örneğin; *kaçışıyor; kaçışayi, seviyorum; seveyim, sızlıyor; sızlayı, Napıyorsun?; Napayısın.*

Gelecek zaman eki kullanımında söyleyiş tarzında düşmelere rastlanır. Türkiye Türkçesinde kullanılan *-acak, -ecek* eki dizide karakterler tarafından telaffuz edilirken *-c1,-ci, -ıc1, -ici* biçiminde söylenir. Örneğin; *döneceğim; dönucim*

Görülen geçmiş zaman eki *-dı -di-du-dü* dizide dar ince şekli olan sadece *-di* olarak telaffuz edilmektedir. Örneğin; *Noldu; noldi. Kayboldu; kayboldi. Çuvalladı; çuvalladı.*

Öğrenilen Geçmiş Zaman eki *-miş -mish* olarak kullanılır. Örneğin *bozulmuş, kaymış.*

Geniş zaman eki günümüz Türkiye Türkçesine uygun olarak kullanılmıştır. Türkiye Türkçesinde olduğu gibi *-ar -er -ır -ir* yer alır. Örneğin: *reddeder.*

Faktitif fiillerin (*-dır-dir-tır-tir*) kullanımında farklılık vardır. Faktitif fiillerin iki kez kullanımı görülmektedir. Türkiye Türkçesinde fiil yapısıyla kullanılan ekler dizide telaffuz itibarıyla *-tır -tir* faktitif fiilleklenerek kullanılır. Örneğin; *abartmak* kelimesi dizide *abarttırmak* olarak telaffuz edilir. *Sıklıkmak; sıkıltırmak, kaçırılmak; kaçırılmak vb.*

Balkanlarda konuşulan Türkçede devrik cümle yapısı hâkimdir. Öncelikle devrik cümlelerin tanımına yer vermekte fayda vardır. Öğelerinin dizilişi açısından önemli bir tümce türü de devrik tümcedir. Anlatımdaki yargıyı etkin bir biçimde açıklamak amacıyla, yüklem tümcenin öteki öğelerinden önce kullanıldığı tümcelere devrik tümce denir (Atabay, Özel, Çam, 2003, s.114). Devrik tümce, İletişim sırasında duydu ve düşüncelerin daha güçlü ifade edilmesinde yardımcı olur. *Balkan Ninnisi* dizisinde karakterin konuşmalarında devrik tümceye yer verilir. Jovanke ve Ertan konuşmaları sırasında, Jovanke bilekliğini kaybettiğini söyler. Ertan “*Bendedir senin bilekliğin.*” şeklinde cevap verir. Bu cümlelerin doğru kullanımı; “*Senin bilekliğin bendedir.*” biçiminde olmalıdır. Neriman ve kızı Ayşen’in konuşmalarında da devrik cümle yapılarına rastlanır. Neriman kızı Ayşen’e kızma ifadesi olarak kullanılan “*tepemin tasını attırma*” deyimini yerine “*attırma kapağımı*” biçiminde öfkeyle seslenir. Bu deyimden doğru kullanımı “*kapağımı attırma*” biçiminde olmalıdır. Dizi de yer yer bu kullanıma da yer verilmiştir.

Atasözü ve deyimler dizinin dikkat çeken unsurlarıdır. *Yüreği ağzına gelmek, eti senin kemiği benim, dilini eşek arısı soksun, üzüm üzüme baka baka kararır, süttten ağzı yanan yoğurdu üfler, kanına dokunmak gibi* atasözü ve deyimler ortak kullanımlar arasındadır. Tablo oluşturulurken deyim ve atasözleri iki biçimde ifade edilmiştir. Balkan ağzında kullanılan farklı deyim ve atasözleri hem Türkiye Türkçesi hem Balkan ağzıyla yazılmıştır. Ortak deyim ve atasözleri olduğu haliyle yazılmıştır. Balkan Türkçesinde olduğu gibi Türkiye Türkçesinde de aynı dil unsurları kullanılmaya devam etmektedir.

Türkiye Türkçesi ile Balkan Türkçesi arasında yapı bakımından benzerlikler çok fazladır. Bahsedilen benzerlikler yabancı dil olarak Türkiye Türkçesinin öğretimi ele alındığında kültür ve dil zenginliğini

desteklediği gibi öğrenmede dil hatalarına da sebep olabilir. İkinci bir dil öğrenen yabancı öğrenci Türkiye Türkçesi'ne çok yakın olan Balkan dil yapısıyla karşılaştığında iki dili karıştırarak yanlış öğrenmeye maruz kalabilir. Yanlış öğrenme anında dönüt yöntemiyle düzeltilmezse kalıcı öğrenme gerçekleşebilir. Örneklendirilen bu yanlış öğrenmenin önüne geçmek için Türk medeniyetinin köklü ve zamanla gelişerek büyüyen dil gelişiminden bahsedilmelidir. Öğrenciye Türklerin tarihi ve kültür, dil gelişimi Yabancı dil olarak Türkçe eğitimi programlarına yedirilmelidir. Bu öngörü sağlanmazsa ikinci dil öğrenen kesimde Türkiye Türkçesinde farklı devrik yapıları cümleler, ifade biçimi değişmiş deyim ve atasözleri, yapısı bozulmuş kelimelerle karşılaşılabilir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Balkan Türk edebiyatı siyasi, kültürel, sosyal ve dilsel bakımdan varlığını sürdürmektedir. Makedonya'da yaşayan Türkler hem kültür hem dil unsurlarını yaşatmaktadır. Balkan Türk edebiyatı ile Anadolu Türk edebiyatı aynı toprağın ürünleridir. Aziz Türk milletinin tarihi geçmişle kültür ve dil unsuru akımından birbirine oldukça yakındır. Balkan edebiyatında yer alan örf ve adetler, atasözleri, deyimler, kalıp sözler, yemekler, kıyafetler, dinlenen ezgiler Anadolu Türk edebiyatından izler taşır. Balkan dil unsurları da bir takım farklılıklarla birlikte Türkiye Türkçesini yaşatır. Ayla Hafız Küçükusta'nın *Batı Balkan Türk Ağzıları*'na dair çalışmasında Makedonya'da kullanılan Türkçenin günümüz Türkçesine yakınlaştığından bahsedilir. Küçükusta'ya göre günümüzde Makedonya'da Makedonca ifadelerin yerini Türkçe ifadeler almaya başlamıştır.

Hazırlanan çalışmada günümüzde Balkanlarda kullanılan Türk dili ve Türk edebiyatının Anadolu edebiyatı ve Türkiye Türkçesinde benzerlik ve farklılıklarına değinilmiştir. Bahsedilen benzerlik ve farklılıkların yabancı dil olarak Türkçe öğretimine yansımalarına ışık tutulmuştur. İkinci dil öğreniminde önem verilen kültür ve dil unsurlarının kitle iletişim araçlarıyla öğretime katkı sağlaması hedeflenmiştir. Bu hedef kapsamında televizyon materyal olarak kullanılarak *Balkan Ninnisi* dizisi hayat boyu öğrenme ve veri toplama yöntemi kullanılarak incelenmiştir. *Balkan Ninnisi*, 21. yüzyılda Balkanlarda hüküm süren Türk kültür ve medeniyetinin ekrana yansımalarıdır. On bölüm incelendiğinde her bölümde kültür ve dil unsurlarıyla örülü olduğu gözlenmiştir. Örf ve adetler, kıyafetler, yiyecekler, dil unsurları, ezgiler, mekânlar, iltifatlar olarak sınıflandırılmıştır. Toplamda 12 Balkan Türk örf ve âdetine (*Tıraş gecesi, kese, Kurban bayramı, bayram şekeri, kolonya âdeti, el öpme âdeti, bayram harçlığı, kurban kesme, kurban eti dağıtımı, halay*) yer verilirken 2 Makedon örf ve âdetine (papaz, taç) değinilir. Bunun yanı sıra dua ve beddua ve iltifatlara yer verilir. Yemekler bölümünde altı Balkan Türk yemeğine (*Köfte, burek, cevizli baklava, yaprak sarma, kaymaçına*) 2 Makedon yemeğine (*Kaymaçına, Kruvasan*) yer verilir. Kıyafet unsuru dini değerleri ön plana çıkarır. 2 Balkan Türk kıyafeti olan takke ve tespihtir. Aynı kıyafetler Türk toplumunda da kullanılan dini sembollerdir. Dil unsurları sayılamayacak kadar fazladır. Ünlü değişimi telaffuzda oldukça fazladır. a>e, ı>o, i>ı, i>i, u>ı, ö>ü, o>u değişimi kullanılır. Ünsüz değişiminde ğ>g ve v>g değişimine rastlanır. Şimdiki zaman, Belirtili geçmiş zaman, faktitif fiillerde kullanım farklılıkları Balkan ağız özelliklerini taşır. Dil unsurları bölümünde dizide yer alan Türkiye Türkçesinden farklı Balkan ağız özellikleri ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde olumsuz etkilerine de değinilir. Ezgiler de incelenen diğer unsurdur. Toplamda 15 ezgi yer alır. (*Ninniler: Jovanke Ninnisi Türküler: Manasıtırın ortasında, Pınar başı bulanır, Vay benim halime, Çeşme başında yarimi eklerim, Bir dalda iki kiraz, Çemberimde gül oya, Bahçenizde gül var mı?, Aman bre deryalar, Güldane, Yedi cami avlusunda ezan sesi*

Şarkılar: Abe Süleyman aga, İşte geldik gidiyoruz, Her anımda sen varsın, Üsküp sevda şarkısı.) Mekân

unsurunda ise dış mekânda 7 (*Yeni Üsküp meydanı, Vardar Nehri, Vardar kalesi, Fatih Sultan Mehmet Köprüsü, Eski Üsküp çarşısı, Yıkık eski cami, Süleyman Usta'nın dükkânı*) iç mekânda yalnızca yalnızca konak ele alınmıştır.

Yabancılara Türkçe öğretimi çatısı altında *Balkan Ninnisi* dizisi incelendiğinde Doğal yaklaşım kullanılarak öğrencilerin dil öğrenimi sağlanabilir. Doğal yaklaşım Mustafa Durmuş'un Yabancılara Türkçe Öğretimi kitabında öğrenme merkezli yöntemler arasına gösterilir. Bu yaklaşımda dil gelişimi anlama temelli olarak ifade edilir. Ana dili ile ikinci dil edinim süreçleri arasındaki ortaklıklar yaklaşımın odak noktasını oluşturur. Öğrenme öğrenciler anlaşılır girdiye maruz kaldığında gerçekleşir. (Durmuş, 2013, 85) Bu yaklaşıma göre öğrenci dil öğrenimini gerçekleştiren öğrenci dile maruz kalmayla öğrenir. Bu yaklaşım yazılı ve sözlü biçimde olabilir Yaklaşım dikkate alınarak dizi Türkçe öğretimine nasıl faydalı olabilir? Yöneltilen soru çalışmanın özünü oluşturmaktadır. Dizi öğrenciye izlettirildikten sonra kültür ve dil unsurları sözlü tartışma ortamları oluşturularak mukayese edilebilir. Örneğin B2 seviyesinde münazara yöntemi kullanılarak Anadolu edebiyatı ve Balkan edebiyatı karşıt sorularla mukayese edilebilir. Sınıf ortamında beyin fırtınası, soru cevap teknikleri kullanılarak Anadolu edebiyatı ve Balkan edebiyatının farklılıklarına ve benzerliklerine dikkat çekilebilir. Yazma ödevinde özetleme tekniği öğrenciye ödev olarak verilebilir. Dizin telaffuzu öğrenciye dinleme metni olarak verilerek hazırlanan yazılı sorularla desteklenen sınavlar yapılabilir. Yapılan mukayese ve ders etkinlikleri ikinci dil öğretiminde dersi zenginleştiren çağdaş öğrenme yaklaşım ve yöntemlerine uygun hedeflerdir.

Sonuç olarak; kitle iletişim araçları yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dört temel beceriye hitap ettiği için dil öğretiminde de kullanılması uygundur. Hazırlanan çalışmada kitle iletişim araçlarından televizyon vasıtasıyla Anadolu edebiyatı ve Balkan edebiyatı kültür ve dil unsurları değerlendirilerek yabancı dil olarak Türkçe öğretimine katkılarına değinilmiştir. *Balkan Ninnisi* dizisi örnek olarak seçilmiştir. Kültür ve dil unsurları vasıtasıyla farklı milletlerden gelen çeşitli öğrencilere Türk milletinin kültür, dil, din, millet kavramları, örf ve adetler, yemekler, kıyafetler, ezgiler, mekânlar, dil unsurları çatısı altında tanıtılmaya çalışılmıştır.

KAYNAKÇA

- Alievskaya, M. (2010). *Geleneksel Makedon ve Türk Mutfağında Türkçe Kökenli Ortak Yemek İsimleri. Aynı Tadı Paylaşmak: Türkiye ve Makedonya Geleneksel Ortak Mutfağı Çalıştay Bildirileri*, Ankara.
- Boyacıoğlu, A. (2019). *Balkan Dil Birliği ve Türkçe* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı.
- Canım, R. (2014). Balkan Gezi Notları, Bir Üsküp Masalı. *Balkan Araştırma Enstitüsü Dergisi*, 3(2), 67-187.
- Durmuş, M. (2013), *Yabancılara Türkçe Öğretimi*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- Ekinci, E. (2021), *Türkiye ve Balkan Devletleri İlişkileri Kapsamında Mutfak Kültürünün İncelenmesi*, (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı, Gastronom ve Mutfak Sanatları Bilim Dalı.
- Kaplan, M. (2018), *Edebiyatımızın İçinden*, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Köse, B. (2021), *Balkan Ağzlarında Devrik Cümle Yapısı*. (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı, Edirne.

- Küçükusta, A. H. (2019). Batı Balkan Türk Ağzlarına Dair. *Dil Araştırmaları*, 24, 89-105.
- Postman N, (1994). *Televizyon: Öldüren Eğlence Gösteri Çağında Kamusal Söylem*, Çeviren: Osman Akınhay, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Nureddini, M., (2007). *Makedonya'daki Müslümanlarda Doğum, Evlenme ve Ölüm ile İlgili İnanışlar ve Uygulamalar*. (Doktora Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimleri ABD.
- Samancı, Ö. ve C. Sharon. (2006). *XIX. Yüzyıl İstanbul Mutfağı*, İstanbul: Medyatik Yayınları.
- Turan, Z. (2014). *Geçmişten Günümüze Makedonya Türklerinin Evlenme ve Düğün Gelenekleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Celal Bayar Üniversitesi.
- Tuna, S. T. (2006). Türk Dünyasındaki Düğünlerde Koltuklama ve Kırmızı kuşak Bağlama Geleneği. *Ahmet Yesevi Üniversitesi Bilig Dergisi*, 38, 149-160.
- Ünalın, Ş. (2012). *Dil ve Kültür*. Eski Yeni Yayınları, Ankara.
- Xhanarı, N. (2012). *Osmanlı Balkana "Elvada Rumeli" Dedi Ama Balkanlardaki Diller Türkçe Kökenli Sözcüklere "Elvada" Demedi*, Tiran Üniversitesi, Tarih Filoloji Bölümü, Motif Akademi Halkbilimi Dergisi / 2012-1 (Ocak-Haziran) (Balkan Özel Sayısı-I), s.5-12
- Balkan Ninnisi 1. Bölüm: <https://www.youtube.com/watch?v=8PoyT0GgkDk>
- Balkan Ninnisi 2. Bölüm: https://www.youtube.com/watch?v=9M8su_StNq8
- Balkan Ninnisi 3. Bölüm: <https://www.youtube.com/watch?v=yAHZTpF5Zeg>
- Balkan Ninnisi 4. Bölüm: <https://www.youtube.com/watch?v=meKhWAt15qk>
- Balkan Ninnisi 5. Bölüm: <https://www.youtube.com/watch?v=Jyq-vKQyYYU>
- Balkan Ninnisi 6. Bölüm: <https://www.youtube.com/watch?v=WbMrK4b6MkM>
- Balkan Ninnisi 7. Bölüm: <https://www.youtube.com/watch?v=4-4OEmD5Q8A>
- Balkan Ninnisi 8. Bölüm: https://www.youtube.com/watch?v=0g52_B7acl4
- Balkan Ninnisi 9. Bölüm: <https://www.youtube.com/watch?v=K5pqqDUM9Yc>
- Balkan Ninnisi 10. Bölüm: <https://www.youtube.com/watch?v=gz3YeIGAAS0>

Extended Summary

Today, the field of Teaching Turkish to Foreigners continues by developing. By following the developments, different methods and techniques are used in teaching Turkish as a foreign language. Emphasis is placed on the use of materials to facilitate the teaching process of the second language learner. Mass media is one of these materials. This material, which appeals to the sight and hearing sense of the person, also serves the principle of direct learning. In the prepared study, mass media tools that serve the direct approach, which is expressed as from the life, were used.

The geography of the Republic of Turkey has a deep-rooted history. The Balkan geography has taken its place in this deep-rooted history because it was Turkish territory for a while. While Turkish geography was building Anatolian literature, it also influenced Balkan literature. It was unthinkable that a nation that lived together for a while under the same land would not be influenced by its literature. Although the Balkan lands were lost under the influence of the First World War, it carries traces of Anatolian literature politically, socially and culturally. Turks living in North Macedonia have managed to keep their culture and language alive. Their customs and traditions, food, clothes, dialect features, proverbs, idioms, and phrases carry the national and spiritual values of the saintly Turkish nation. In the prepared study, the national spiritual values of Anatolian literature and Balkan literature were compared. For the aforementioned comparison, the Balkan Lullaby series, which was started to be shot in order to introduce the Balkan culture, was chosen as an example. By watching ten episodes of this series, national, religious, cultural and spiritual values were determined. Customs and traditions, clothes, melodies, food, compliments, prayers and curses, places, language elements have been recorded. All this has been tabulated. Language elements are also classified as different uses, future tense, present tense, past tense, present tense, change of causative structure, change of suffix, idioms and proverbs, present tense, sound change, inverted sentence usage. In the section of customs and traditions, dances in the Balkan culture, sacrifice feast and wedding rituals, Turkish customs were included and it was emphasized that Anatolian customs are still kept alive. In the clothing section, Balkan and Macedonian clothing are included, as well as religious clothing in Anatolian culture. foods; Meatballs, Meat, Börek, Stuffed Leaf, Walnut Baklava, Kayçına, Triliçe. In this section, it has been observed that Anatolian flavors do not change and continue to diversify. In some places, special tastes of Macedonian cuisine are also mentioned. It is stated that Balkan flavors are still eaten in Turkish geography and similar aspects are also mentioned. It is stated that Balkan flavors are still eaten in Turkish geography and similar aspects are also mentioned.

The tunes are among the most enjoyable parts of the series and research. According to the mood of the series, both pleasant and sad melodies not only affect the audience, but also appeal to Turkish culture and the musical beauty of Turkish. There are 15 melodies in the series. In the middle of the monastery, the head of the spring becomes cloudy, Wow for me, I add half at the head of the fountain, Two cherries on one branch, Rose lace in my circle, Are there roses in your garden?

Since language teaching is aimed in teaching Turkish as a foreign language, language elements were examined separately and classified in detail in the research. The classification is arranged from dictionaries to sentences from small to large. Priorities are given to voice changes. How Turkey Turkish undergoes sound changes in the Balkan dialect is compared. A>e, ı>o, i>ı, ı>i, u>ı, ö>ü, o>u change is used. In consonant change, ğ>g and v>g changes are encountered. The use of present tense, definite past, causative suffixes have Balkan dialect characteristics. First of all, the differences are expressed by writing the Anatolian dialect and then the Balkan dialect vocalization. In addition, proverbs and idioms are also included. There are idiosyncratic expressions in the use of proverbs and idioms. In addition, it

has the same meanings as it is used in the Anatolian dialect. When the places on the territory of Skopje are examined, traces of Turkish architecture can be seen. Fatih Sultan Mehmet Bridge, Old Skopje bazaar are examples of this. In the study, the spaces were examined in two categories as interior and exterior. Outdoor spaces are more effective in reflecting Turkish culture and architecture. There is a mansion as an interior space. The mansion symbolizes unity and solidarity by gathering Macedonians and Turks under one roof.

In the mansion, old Ottoman embroidered covers and a mosque miniature symbolizing Ottoman architecture are among the cultural elements that attract attention. When the prepared work is evaluated completely, it reveals the unity of Anatolian and Balkan civilizations. It will contribute to cultural transfer and language teaching in teaching Turkish as a foreign language. While watching the series, second language learners will find traces of Anatolian and Balkan culture, and language elements are frequently encountered. These coincidences create latent learning and provide learning with a natural approach. In addition, the series addresses four basic skills by using it as a material in Turkish teaching lessons. In accordance with the nature of the subject covered in the lesson, the students can be asked to find cultural elements or language elements by watching the series. In response to this request, the student, who monitors carefully, can collect the desired data using her visual and auditory intelligence and transfer it to her speaking and writing skills. At A2-B1-B2 levels, students can be given as homework to examine language elements, they can be compared in the lesson, or they can actively participate in the lesson by using techniques such as brainstorming and question and answer. As a result, mass media is an important material in language learning with a natural approach. In this study, it has been tried to make an academic contribution to language teaching through the comparison of Balkan and Anatolia through mass media. By examining the cultural and linguistic elements, the national and spiritual values of the beloved Turkish nation were tried to be carried to the future.

